

Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет

ВІСНИК
МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

СЕРІЯ: ІСТОРІЯ. ПОЛІТОЛОГІЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Головний редактор чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов

Заснований у 2011 р.

ВИПУСК 16

МАРИУПОЛЬ – 2016

УДК 3(05)

Вісник Маріупольського державного університету.

Серія: Історія. Політологія

Збірник наукових праць

Видається 3 рази на рік. Заснований у 2011 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою МДУ (протокол № 4 від 26.10.2016 р.)

Вісник МДУ. Серія: Історія. Політологія включено до Переліку наукових фахових видань України з політичних наук (наказ МОН України № 793 від 04.07.2014 р.) та історичних наук (наказ МОН України № 261 від 06.03.2015 р.).

Видання включено до міжнародних наукометричних баз даних **Index Copernicus International sp.z o.o.** та «**Российский индекс научного цитирования**» (РИНЦ), а також до фонду наукової електронної бібліотеки «**КиберЛенинка**»

Головна редколегія:

Головний редактор – чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов

Заст. головного редактора – д.е.н., проф. О. В. Булатова

Члени редколегії: д.філол.н., проф. С. В. Безчотнікова,
д.і.н., проф. В. М. Романцов, д.культурології, проф. Ю. С. Сабадаш,
д.ю.н., проф. О. В. Філонов, д.е.н., проф. Ю. І. Чентуков.

Редакційна колегія серії:

Головний редактор – чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. К. В. Балабанов

Заступник головного редактора – д.і.н., проф. В. М. Романцов

Відповідальний секретар – к.політ.н., проф. М. В. Трофименко

Члени редакційної колегії: д.політ.н., проф. В. А. Войналович, д.і.н., проф. А. В. Гедьо,
д.і.н., проф. І.М. Грідіна, д.і.н., проф. О. І. Гуржій, д.політ.н., проф. Г. І. Зеленько, д.і.н.,
проф. В. Ф. Лисак, д.і.н., проф. Р.О. Литвиненко, д.політ.н., проф. І. Г. Оніщенко, д.політ.н.,
проф. Н.П. Пашина, д.і.н., проф. І. С. Пономарьова, д.і.н., проф. О. П. Реєнт, д.політ.н.,
проф. С. Ю. Римаренко, д.соціол.н., проф. Б. В. Слющинський, д.і.н., проф. О.В. Стяжкіна,
д.і.н., проф. Н. Р. Темірова.

Іноземні фахівці: д.політ.н., проф. Т. Граціані (Італійська Республіка),
д.політ.н., проф. К. Карнасіотіс (Грецька Республіка), д.політ.н., проф. С. Корнеа
(Республіка Молдова),
д.і.н., проф. П-Р. Магочій (Канада),
д.політ.н., проф. А. Романо (Італійська Республіка).

Науковий секретар – к.і.н., доц. С. С. Арабаджи

Засновник: Маріупольський державний університет
87548, м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129а
тел.: (0629)53-22-60; e-mail: visnyk.mdu.istoria.politologia@gmail.com
Сайт видання: www.visnyk-politologia.mdu.in.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
(Серія КВ №17802-6652Р від 24.05.2011)

Тираж 100 примірників. Замовлення №10.11

Видавець «Видавничий відділ МДУ»

87500, м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ДК №4930 від 07.07.2015 р.

ISSN 2518-1521 (Online)

ISSN 2226-2830 (Print)

© МДУ, 2016

Романцов В.М. ЕТНОПОЛІТИЧНІ ТА ЕТНОКУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ В МАРІУПОЛІ НА ПОЧАТКУ ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917 р. ІСТОРИЧНІ УРОКИ ДЛЯ СУЧАСНОСТІ	131
Стороженко І.С. ВОЄННА ДОКТРИНА Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО 1648-1652 рр.: РЕАЛІЗАЦІЯ ЇЇ ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНОГО ЗМІСТУ	139
Тарасов С.В. ЖИЗНЬ И ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ГЕТМАНА ИВАНА ВЫГОВСКОГО В ИЗОБРАЖЕНИИ РОССИЙСКОЙ ДОРЕВОЛЮЦИОННОЙ ИСТОРИОГРАФИИ	147
Швайка І.О. ВНЕСОК НІМЕЦЬКИХ КОЛОНІСТІВ В ІСТОРІЮ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО МАШИНОБУДУВАННЯ (СЕРЕДИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ)	155
Shupik N. ADAPTATION PROBLEMS OF THE UKRAINIANS DEPORTED FROM POLAND TO DONETSK REGION IN 1945-1947	160

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Булык М.В., Гаврилова Н.В. ЕВРОПЕЙСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ В КОНТЕКСТЕ СИРИЙСКОГО И УКРАИНСКОГО КРИЗИСОВ	168
Бульдович П.В. РИНКОВІ ЗАСНОВКИ НЕОІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ПІДХОДУ В ПОЛІТИЧНІЙ НАУЦІ	179
Виговська О.С. ФІНАНСУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	186
Гільченко О.Л., Рабчевська О.С. СУЧАСНА МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ФРАНЦІЇ	191
Грідіна І.М. ОСВІТЯНСЬКИЙ ФРОНТ ВІЙНИ НА СХОДІ УКРАЇНИ	199
Демчишак Р.Б. ПРОБЛЕМА ФОРМИ ДЕРЖАВИ ТА РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ У ПОЛІТОЛОГІЧНІЙ КОНЦЕПЦІЇ В'ЯЧЕСЛАВА ЛИПІНСЬКОГО	209
Дорош Л.О., Лагода О.Б. SWOT-АНАЛІЗ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ МІЖНАРОДНІЙ ТА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ	216
Замікула Г.О. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ ТУРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	225
Іванець Т.М. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В ЯПОНІЇ	234
Іванова І.І. ЕРОЗІЯ НЕОКОРПОРАТИВНИХ ІНСТИТУТІВ У ШВЕЦІЇ	241
Івасечко О.Я., Коваль О.В. ЗАГРОЗИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ КРАЇН БАЛТІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	248

Т.М. Іванець

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В ЯПОНІЇ

У статті розглядається нормативно-правова база функціонування японської партійної системи. Проаналізовані основні закони, які регулюють діяльність партій, поправки до цих законів. Визначаються передумови та причини внесення змін до законодавства, що регулює партійну сферу, на певних етапах розвитку країни, їх вплив на подальший розвиток партійної системи країни.

Ключові слова: Японія, політичні партії, виборчий процес, закон про вибори, політичні фонди, субсидії політичним партіям.

Партійна система є одною з важливих складових діяльності будь-якої держави і Японія не є виключенням. На сьогоднішній день у цій сфері йдуть активні трансформаційні процеси, які впливають на особливості формування внутрішньої та зовнішньої політики країни. Щоб краще зрозуміти всі ці процеси, ми в своїй статті проаналізуємо правове поле, в рамках якого функціонує партійна система. Це дасть змогу прослідити, яке відображення у чинному законодавстві знайшли трансформаційні процеси в партійній системі та як поправки до окремих законів вплинули на подальший розвиток даної сфери суспільного життя Японії.

Питання, пов'язані з функціонуванням партійної системи Японії на сучасному етапі, активно досліджуються в наукових колах. Існує багато праць, присвячених діяльності окремих партій, особливо ключових в Японській політиці – Ліберально-Демократичної партії Японії та Демократичної партії Японії. Це, наприклад, роботи Молодякової Є., Добринської О., Шмідта К., Муракамі Х. Розвиток політичної системи Японії на сучасному етапі розглядають у своїх працях Стрельцов Д., Сенаторов О., Муракамі Х. Кожен з цих дослідників у своїх роботах певним чином торкається питання нормативно-правового забезпечення діяльності партій та партійної системи, однак предметом окремого дослідження воно не стало.

Метою нашої статті було проаналізувати особливості нормативно-правового забезпечення партійної системи Японії, розглянути основні поправки до чинного законодавства та їх вплив на подальшу трансформацію партійної системи.

Партійна система Японії, як і будь-яка інша сфера життя, регулюється цілою низкою законів, нормативно-правових актів та поправок до них. І перш за все це діюча Конституція Японії, яка була прийнята у 1947 році. У 41 статті японської конституції визначається, що парламент є вищим органом державної влади та єдиним законодавчим органом в державі. Він складається з двох палат: Палати Представників та Палати Радників. Термін повноважень для членів Палати Представників 4 роки, для членів Палати Радників – шість років, при цьому половини з них переобирається кожні три роки. Визначається також, що одна і та сама особа не може бути членом обох палат одночасно [1].

Якщо Палата Представників розпускається, то у термін 40 днів мають бути проведені вибори, а у термін 30 днів після виборів сформований новий парламент. При розпуску Палати представників припиняє засідання і Палата Радників, хоча Кабінет міністрів може скликати її на надзвичайну сесію. Однак рішення, які вона прийме, будуть тимчасовими і втратять силу, коли буде обрана нова Палата Представників, яка

може ці рішення не ухвалити. Палати проводять засідання, коли присутні не менше однієї третини її членів, вони також обирають Голову та посадових осіб [1].

Одним з ключових законів у цій сфері є Закон про вибори, ухвалений та прийняти парламентом у 1950 році. Протягом того часу, що пройшов з його ухвалення, до закону неодноразово приймалися поправки, які свідчать про трансформацію партійно-політичної сфери японського життя, яка триває і на сучасному етапі.

Закон про вибори складається з 17 розділів. Серед них наступні: основні положення; право обирати; виборчі округи; виборці; дата виборів; голосування; підрахунок голосів; процедура виборів; кандидати; обранці; позачергові та спеціальні вибори; виборча кампанія; витрати та пожертви, пов'язані з виборами; суперечки; штрафи; додаткові положення [7].

У першому розділі закону визначаються основні константи даної сфери життя. Це, перш за все, кількість депутатів в Палаті Представників та Палаті Радників і особливості їх обрання.

Треба відмітити, що система виборів у Японії змішана: існують різні системи округів. Третій розділ закону визначає, що на виборах до Палати Представників використовуються малі (одномандатні) округи та округи пропорціонального представництва, у виборах до Палати Радників округи пропорційного представництва та префектурні виборчі округи, які співпадають з кордонами префектур (розділ 3, стаття 12) [7].

По пропорційній системі кожен виборчий округ має свою квоту. Деякі муніципалітети діляться на два виборчі округи. Треба відзначити, що система малих виборчих округів стала продуктом політичної реформи 1994 року. До цього в Японії діяла система середніх виборчих округів (вибори проводилися в 130 округах, кожен з яких делегував до парламенту від двох до шести депутатів) [8, с.785].

Закон визначає кількість депутатів. Палата Представників – 475 депутатів: 295 обираються по малим округам, 180 – за пропорційними виборчими округами. Донедавна Палата Представників складалася з 480 депутатів (кількість представників, що обиралися по малим округам складала 300), однак у червні 2013 року було прийнято рішення скоротити кількість малих виборчих округів з трьох до двох у п'яти наступних префектурах: Яманасі, Фукуї, Токусіма, Коті, Сага [9]. Палата Представників, обрана на позачергових виборах у грудні 2014 року вже складалася з 475 депутатів.

Функціонує Центральна виборча комісія та виборчі комісії на місцях. Комітет центральної виборчої комісії складається з п'яти представників, які призначаються прем'єр-міністром на основі голосування парламенту. Не має бути три і більше представника з однієї партії. Існують резервні члени центральної виборчої комісії, які мають у випадку чогось замінити основних. Термін повноважень членів Центральної виборчої комісії – три роки, для резервного члена термін повноважень той самий, як і у члена комісії, якого він замінює. У випадку розпуску парламенту Центральна виборча комісія зберігає свої повноваження, поки новообраний парламент не затвердить нову Центральну виборчу комісію [7].

Виборами займаються окрім Центральної виборчої комісії Міністерство адміністративних справ та комунікацій, Національна виборча рада, виборчі комісії префектур. Проведення виборів забезпечує прокуратура та органи суспільної безпеки (розділ 1, статті 5-8) [7].

Згідно другого розділу Закону про вибори право голосувати мають всі громадяни Японії, які досягли віку 20 років. Однак, 4 червня 2015 року парламент Японії прийняв поправку, згідно якої вік людей, що мають право голосувати, був знижений з 20 до 18 років. Ця поправка стосується як виборів до парламенту, так і місцевих, та вступає в силу починаючи вже з наступних виборів. Згідно з розрахунками Міністерства

адміністративних справ та комунікацій, це дозволить збільшити кількість виборців на 2,4 мільйона [2].

Право балотуватися в депутати громадяни Японії мають починаючи з наступного віку: до Палати Представників – з 25 років, до Палати Радників – з 30 років, до ради префектури – з 25 років, на пост губернатора префектури – з 30 років, в раду муніципалітету – з 25 років, в мери – з 25 років.

Не мають права голосувати ув'язнені, які не відбули повністю термін покарання, та ті, хто був засуджений. Особи, які були засуджені за корупцію та махінації з політичними фондами, не мають права голосувати ще 5 років, після відбуття покарання [7].

Виборці голосують згідно виборчих списків. Вони уточнюються чотири рази на рік – у березні, червні, вересні та грудні. Обов'язково у списках має бути повне ім'я виборця, адреса, стать, дата народження. Якщо адміністративна одиниця, де мешкає виборець, розділена на декілька виборчих округів, то виборець відносить тільки до одного з них. Людина, яка досягла виборчого віку, має зареєструватися у муніципалітеті, її ім'я з'явиться в списку у термін від одного дня до одного тижня.

Муніципалітет також здійснює реєстрацію виборців, які перебувають за кордоном. У списках має бути вказана остання адреса проживання перед від'їздом за кордон. Вік та обмеження для тих, хто перебуває за кордоном, такі ж самі, як і для усіх інших (розділ 4) [7].

Дата виборів згідно статті 31 розділу 5 встановлюється за тридцять днів до спливання повноважень. Позачергові вибори проходять через сорок днів після розпуску парламенту. Вибори реалізуються шляхом голосування, один виборець має один голос. Однак виборець голосує по двом бюлетеням – за кандидата по малому округу та за партію по округу пропорційного представництва, якщо це вибори до Палати Представників. На виборах до Палати Радників виборець голосує паралельно по округу пропорційного представництва та по префектурному виборчому округу [7].

Право брати участь у виборах як до Палати Представників, так і до Палати Радників мають партії та інші політичні організації. Вони повинні мати п'ять або більше представників в парламенті (в Палаті Представників – для виборів в Палату Представників, та в Палаті представників чи в Палаті Радників – для участі у виборах до Палати Радників).

Усі кандидати, які мають бажання балотуватися в депутати, мають внести певну суму. Вона різниться, зважаючи на те, на яку посаду претендує кандидат. Так, наприклад, кандидати в депутати по малому виборчому округу до Палати Представників вносять 3 мільйона ієн, до Палати Радників по префектурному округу – 3 мільйона ієн, кандидат до ради префектури – 600 тисяч ієн, на пост губернатора – 3 мільйона ієн, до міської ради – 500 тисяч ієн, у мери міста – 2 мільйони ієн. Що стосується виборів по округам пропорційного представництва як до Палати Представників так і до Палати Радників, то за кожного кандидата партія, від якої він балотується, має внести суму у розмірі 6 мільйонів ієн [7].

У розділі 13 Закону про вибори дуже детально розписані вимоги до передвиборчої кампанії. Передвиборча кампанія до Палати Представників триває 12 днів, до Палати Радників – 17 днів. Визначається, що кандидати від малих округів та партійні списки для округів пропорційного представництва мають бути передані до виборчої комісії у визначений час. Чітко визначається коло осіб, які не мають права приймати участь у передвиборчій кампанії. Це перш за все члени виборчих комісій на всіх рівнях, судді, прокурори, поліція, податківці. Крім того, адміністративні службовці та посадовці особи фінансових корпорацій, представники органів місцевої влади. Представникам другої групи забороняється також давати рекомендації кандидату, використовуючи своє

посадове становище, на власні кошти організувати передвиборчу кампанію, випустити газети та іншу агітаційну продукцію, бути спонсорами [7].

Ці обмеження спрямовані перш за все на те, що не допустити ситуації, коли кандидат стане провідником інтересів певної фінансової структури, а вибори перетворяться на фінансове змагання між провідними корпораціями.

Крім того, не можуть брати участь у передвиборчій кампанії особи, позбавлені права голосувати, та ті, хто не досяг певного віку, який дозволяє голосувати [7].

Дуже детально закон розглядає види покарань за різні порушення на виборах. Міра покарання може коливатися від кількох сотень ієн штрафу до позбавлення свободи в окремих випадках до шести років [7].

Наприклад, спроби посадових осіб та членів вибіркових комісій впливати на результати голосування карається позбавленням свободи до чотирьох років. Несанкціоноване відкриття урни для голосування – до трьох років позбавлення свободи, штраф 500 тисяч ієн. Заборонено приносити зброю, як вогнепальну, так і холодну, на вибіркові дільниці – позбавлення свободи до двох років, штраф 300 тисяч ієн.

Існують покарання і за неправильне ведення передвиборчої кампанії. Наприклад, позбавленням свободи до трьох років та штрафом 500 тисяч ієн караються наступні порушення: отримання коштів на передвиборчу кампанію в обмін надання донорам державних пільг, майнових переваг, товарів; залучення до передвиборчої кампанії зацікавлених шкіл, храмів, компаній, профспілок, муніципальних об'єднань; використання посадових повноважень для отримання коштів. Покарання збільшується до 4 років позбавлення свободи та одного мільйона ієн штрафу, якщо ці порушення були скоєні особами, які займають наступні пости: кандидат на державну службу, голова вибіркової комісії, казначей [7].

Фінансування політичних партій є дуже складним та важливим питанням, бо це та сфера, в якій виникає найбільша кількість порушень і з якою пов'язана більшість скандалів у японському політичному житті. У Законі про вибори один з розділів присвячений особливостям регламентування фінансування передвиборчої кампанії, однак він не охоплює всіх нюансів цієї проблеми.

У 1948 році був прийнятий Закон про регулювання політичних фондів, який був направлений на стримування корупції у політичній системі Японії, встановивши межі грошових пожертв, які могли надаватися партіям та політикам, та встановивши порядок фінансової звітності [3].

Перш за все закон давав визначення політичної організації та політичної партії. До політичної партії, згідно нього відносилися лише ті політичні структури, які мали п'ять та більше депутатів в парламенті або набрали більше 2% на останніх виборах. Політичні організації у свою чергу ділилися на організації, метою яких є вивчення принципів політики, та політичні фонди, метою яких є збір коштів [5].

Також закон визначає наступні поняття: «доходи» - гроші, майно та товари, які отримує партія; «внески або членські внески» - фінансові зобов'язання членів партії; пожертви – гроші та майно, яке отримує партія, окрім членських внесків; «пожертви на політичну діяльність» - пожертви, направлені на політичну діяльність та передвиборчу кампанію кандидата; «витрати» - гроші та майно, які були використані партією в процесі роботи. Саме ці поняття в цих трактовках використовуються у тексті закону [5].

Одними з найважливіших питань, що підіймаються, це питання керування політичними фондами та аудит.

Для контролю за діяльністю фондів був створений спеціальний комітет – комітет по контролю за політичними фондами. Він визначав політику фондів, питання, пов'язані з проведенням аудиту та його принципами, проводив навчання, визначав випадки порушень [5].

Цей комітет складається з п'яти осіб. Вони обираються серед тих, у кого є необхідний досвід роботи. Кандидатури пропонуються парламентом та затверджуються прем'єр-міністром. Не допускається, щоб три і більше членів комітету були представниками однієї партії. Це правило має на меті попередження можливих випадків корупції. Термін повноважень комітету по контролю за політичними фондами становить три роки. Однак, якщо парламент був розпущений, комітет зберігає свої повноваження доки новий парламент не ухвалить нового складу комітету. Голова обирається серед членів комітету, у подальшому комітет скликається саме головою [5].

Комітет по контролю за політичними фондами має повноваження у будь який час запросити у адміністративних органів всю необхідну інформацію, яка стосується фінансів партій.

Закон також досить детально визначає розміри пожертв. Так від фізичної особи допускається у рік не більше 2 мільйонів ієн. Ліміт пожертв компанії залежить від її доходів: компанії з доходом більше 5 мільярдів ієн мають право перераховувати політичній партії до 30 мільйонів ієн у рік; компанії з доходами від 1 до 5 мільярдів – 15 мільйонів у рік; з доходами менше 1 мільярду – до 7,5 мільйонів у рік [5].

Розміри пожертв з боку профспілок регламентуються у залежності від кількості їхніх членів: більш ніж 100 тисяч членів – до 30 мільйонів у рік; від 50 до 100 тисяч членів – до 15 мільйонів у рік; до 50 тисяч членів – 7,5 мільйонів у рік [5].

У законі зазначено, що пожертви від організацій, які не відносяться до політичних, визначаються у наступних розмірах: доход більше 60 мільйонів – до 30 мільйонів у рік; від 20 до 60 мільйонів – до 15 мільйонів у рік; менше 20 мільйонів – до 7,5 мільйонів у рік [5].

Суми не грошових пожертв не мають перевищувати 10 мільйонів ієн на рік.

Кошти мають право надаватися лише громадянами Японії. Залишаються легальними в межах закону виступи політиків за гроші, однак всі пожертви, більше ніж 50 тисяч ієн мають декларуватися, продовжує практикуватися проведення збору коштів через неполітичні організації, які офіційно займалися культурною, соціальною, екологічною чи якоюсь іншою діяльністю [4, с.157].

Дуже детально розглядається міра покарання за порушення та злочини у сфері політичних фондів. Наприклад, неправдиві записи у бухгалтерському звіті, надання фальшивих даних та квитанцій карається терміном до трьох років позбавлення свободи та штрафом 500 тисяч ієн. П'ять років позбавлення свободи та штраф 1 мільйон ієн передбачено особі, яка не може надати звіт про потрачені нею кошти або надає сфальсифікований звіт [5].

Внесення пожертви з порушенням вимог закону, як і прийняття такої пожертви карається терміном до одного року позбавлення свободи та 500 тисяч штрафу. Якщо подібне правопорушення здійснює посадова особа корпорації, то термін автоматично збільшується до трьох років.

Усі ці правопорушення класифікуються як злочини пов'язані з корупцією. Особа, яка була засуджена за подібні злочини, позбавляється права голосувати не лише на період відбування покарання, але й протягом п'яти років після звільнення. Це стосується і тих випадків, коли правопорушник відбувся лише штрафом – все рівно найближчі п'ять років голосувати він не зможе [5].

Кінець 80-х-початок 90-х років ХХ століття ознаменувався великою кількістю скандалів, які стосувалися високопосадових членів парламентських партій, та були пов'язані з фінансовими порушеннями та махінаціями. Це змусило піти на реформування політичної системи. У 1994 році були прийняті перші поправки, які обмежили пожертви окремим депутатам та зробили спробу направили фінансування на пряму у партію. У 2000 році кількість політичних фондів про збору коштів, які міг

мати кандидат, обмежили до одного, заборонили корпоративні пожертви окремому кандидату. Тобто основні пробіли, які були притаманні закону та давали змогу обійти правила, в умовах реформ були ліквідовані [4, с.157].

Окрім фінансування партій фізичними та юридичними особами через пожертви, існує система політичних субсидій – фінансування партій з фоку держави. Ця практика була започаткована у 1994 році після прийняття Закону про державні субсидії політичним партіям [6].

Партія, яка відповідала вимогам та хотіла отримувати субсидію від держави, мала надати Міністерству адміністративних справ та інформації наступні данні: назва партії; розміщення головного офісу; представники, бухгалтер, їх ім'я, адреси, дати народження; представники по малим округам, списки по пропорційним; число представників, що були обрані по малим округам на минулих виборах; число представників, що були обрані по пропорційним округам на минулих виборах; інформація про філіали, якщо такі є в наявності – кількість, назви, місце розташування, представники головного офісу та бухгалтер, імена, адреси. Крім того необхідно було надати устав та документи, що регулюють основні адміністративні питання в партії [6].

Фінансування партії державою здійснюється із розрахунку 250 ієн на кожного жителя згідно останнього перепису населення. Розмір субсидій кожній партії розраховується наступним чином: одна половина коштів пропорційно представництву партії в парламенті, друга половина – пропорційно відсотку набраних голосів на останніх виборах [6].

Кошти, які отримує партія в якості субсидій, підлягають звітності. У звіті мають бути відображені переміщення усіх сум, що є більшими 50 тисяч ієн, вказуватися баланс. Також необхідно включити інформацію про перерахування коштів до філіалів партії. Філіали мають надати власні звіти, в яких зазначити дату та розміри отриманих коштів; розходи, включаючи ім'я того, хто отримав гроші; мета фінансування, його розміри, дата та залишок [6].

Звіти мають бути опубліковані у термін до 30 вересня, зберігають протягом п'яти років з дня опублікування.

У випадку, коли партія розпадається або навпаки відбувається її об'єднання з іншою партією, про це має бути проінформовано Міністерство адміністративних справ та інформації протягом семи днів, бо від цього буде залежить їх подальше субсидіювання. У випадку злиття партій субсидії будуть нараховуватися на основі отриманої спільної кількості представників та отриманих голосів. У випадку розколу субсидії розраховуються пропорційно кількості представників парламенту, які увійшли до інших політичних формувань [6].

Прийняття цього закону стало вигідним великим партіям. Кількість партій у японському парламенті була завжди обмежена і саме вони були домінуючими у політичному житті. Закон про політичні субсидії це більше закріпив їхнє провідне становище в японській політиці, надавши до звичайних джерел фінансування, яких у них не бракувало, ще й фінансову підтримку держави. Це ставило малі партії у невигідне становище, зробив їх ще менше конкурентоспроможними, та певним чином гальмувало процеси трансформації у партійній системі Японії [8, с.786].

Отже, проаналізувавши нормативно-правову базу діяльності партій в Японії, ми можемо зробити наступні висновки. Всі закони та нормативні акти приймаються в межах правового поля діючої конституції Японії. Діяльність політичних партій детально регламентується законом про вибори 1950 року, а питання фінансування ще й законом про політичні фонди 1948 року. Ці закони діють до сьогоднішнього дня, однак до них неодноразово приймалися поправки, які робили їх знову актуальними в умовах зміни політичних реалій. Все це свідчить про те, що законодавча база не являється чимось

статичним. Трансформації у партійній та політичній системах автоматично призводить і до трансформацій у правовій сфері.

Список використаної літератури

1. Конституция Японии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Japan&language=r> ; Konstitutsiya Yaponii [Elektronnyy resurs]. – Режим доступа : <http://www.uznal.org/constitution.php?text=Japan&language=r>
2. Парламент Японии принял поправку к закону о выборах [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://russian.people.com.cn/n/2015/0618/c31520-8908231.html> ; Parliament Yaponii prinyal popravku k zakonu o vyborah [Elektronnyy resurs]. – Режим доступа : <http://russian.people.com.cn/n/2015/0618/c31520-8908231.html>
3. Сенаторов А. Политическая реформа в Японии [Электронный ресурс] / А. Сенаторов – Режим доступа : http://observer.materik.ru/observer/N09_94/9_09.htm ; Senatorov A. Politicheskaya reforma v Yaponii [Elektronnyy resurs] / A. Senatorov – Режим доступа : http://observer.materik.ru/observer/N09_94/9_09.htm
4. Стрельцов Д. В. Япония: политическая модернизация эпохи Хейсей / Д. В. Стрельцов. – Москва : АИРО-XXI, 2013 – 296 с. ; Streltsov D. V. Yaponiya: politicheskaya modernizatsiya epokhi Kheysey / D. V. Streltsov. – Moskva : AIRO-XXI, 2013 – 296 s.
5. 政治資金規正法（昭和二十三年七月二十九日法律第百九十四号） [Electronic resource]. – Mode of access : <http://law.e-gov.go.jp/htmldata/S23/S23HO194.html> ; Seiji shikin kisei hoo (Shoowa ni juu sannen shichigatsu ni juu kyuu nichu dai hyaku kyuu juu shi goo) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://law.e-gov.go.jp/htmldata/S23/S23HO194.html>
6. 政党助成法（平成六年二月四日法律第五号） [Electronic resource]. – Mode of access : <http://law.e-gov.go.jp/htmldata/H06/H06HO005.html> ; Seitoojosei hoo (Heisei roku nen nigatsu yokka hooritsu dai go goo) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://law.e-gov.go.jp/htmldata/H06/H06HO005.html>
7. 公職選挙法（昭和二十五年四月十五日法律第百号） [Electronic resource]. – Mode of access: <http://law.e-gov.go.jp/htmldata/S25/S25HO100.html> ; Kooshoku senkyo hoo (Shoowa ni juu go nen shigatsu juu go nichu hooritsu daihyaku goo) [Electronic resource]. – Mode of access : <http://law.e-gov.go.jp/htmldata/S25/S25HO100.html>
8. 村上弘. 民主党 – 2012年衆議院選挙と2大政党制 [Electronic resource] / 村上弘. – С. 783-821. – Mode of access : <http://www.ritsumei.ac.jp/acd/cg/law/lex/12-56/murakami.pdf> ; Murakami Hiroshi. Minshutoo – 2012 nen shuugiinsenkyo to 2 dai seitoo sei [Electronic resource]. – Murakami Hiroshi. – Mode of access : <http://www.ritsumei.ac.jp/acd/cg/law/lex/12-56/murakami.pdf>
9. 衆議院の議員数って480人から475人になった [Electronic resource]. – Mode of access : http://detail.chiebukuro.yahoo.co.jp/qa/question_detail/q10112977865 ; Shūgiin no giin-sū tte 480-ri kara 475-ri ni natta [Electronic resource]. – Mode of access : http://detail.chiebukuro.yahoo.co.jp/qa/question_detail/q10112977865

Стаття надійшла до редакції 07.10.2016 р.

T. Ivanets

THE LEGAL REGULATION OF POLITICAL PARTIES IN JAPAN

The party system is an important part of the functioning of any state. The system is regulated with a number of laws, regulations as well as amendment acts. The abovementioned acts are under consideration in the present article. The legal basis for legislation in all areas of human activity is the Constitution. It is related to the party system, too. The Constitution defines the powers of parliament, the terms of the dissolution of parliament and elections. Particularly these provisions are specified in the Election Law which was passed by the

National Diet in 1950. The law consists of 17 chapters and regulates various positions: the right to be elected; constituencies; electorate; date of the election; the process of voting; counting of votes; election procedure; candidates; elected representatives; extraordinary and special elections; campaign; expenses and donations related to elections; debate; fines. The amendment acts to this law were adopted repeatedly. Among the latter amendments there is reducing the number of MPs in the House of Representatives from 480 to 475 (came in force during the special elections in December 2014) and reducing voter age from 20 to 18 (the amendment adopted in 2015). Special attention in the article is paid to the issue of financing of political parties as well as to the laws which regulate this sphere. Except the Election Law, the Regulation Of Political Funds Act adopted in 1948 and the Law «On state subsidies to political parties» adopted in 1994 can be considered under this regard. The financing of election campaign is an area where the largest number of violations is extremely possible. The political funds law is aimed to curb corruption in the political system in Japan and to set limits of donations that can be given to parties and politicians. Also this law sets the order of the financial statements. The amendments (adopted in 1994) restricted donations to individual MPs and allowed to give donations to the party fund, which had to provide their candidates with financing. Finally corporate donations to the MPs were banned in the amendment adopted in 2000. The funds given by corporations and unions now have to be appropriated exclusively to the bank account of the party. In 1994, when the Law «On state subsidies to political parties» was adopted, the practice of the state funding of political parties was established. The law, which dealt exclusively with parliamentary parties, became profitable to the major Japanese political parties that dominated in the political life, and consolidated their leading position in Japanese politics.

Keywords: *Japan, political parties, electoral process, election law, political foundations, subsidies to political parties.*

УДК 323.382(485)

І.І. Іванова

ЕРОЗІЯ НЕОКОРПОРАТИВНИХ ІНСТИТУТІВ У ШВЕЦІЇ

У статті розглядається розвиток неокорпоративізму в Швеції та аналізується сучасний стан розвитку відносин між державою, асоціаціями роботодавців та профспілками. Досліджуються зміни у політиці соціального партнерства як основі корпоративних відносин та причини зниження ролі відповідних інститутів в останні два десятиліття. Доводиться, що традиційна корпоративістська модель, яка була характерною ознакою шведської політики продовж майже століття, змінюється іншими формами взаємодії відповідних груп інтересів з державою, зокрема лобізмом.

Ключові слова: *Швеція, неокорпоративізм, колективні переговори, соціальне партнерство.*

Тривалий час Швеція вважалася типовим прикладом держави, де профспілки й асоціації роботодавців завдяки кооперації та консенсусу вирішують найважливіші суспільні питання, починаючи від проблеми зайнятості населення і закінчуючи пенсійною реформою. Шведська модель неокорпоративізму, яка отримала назву «соціальної» [6, р. 12], була однією з найуспішніших та результативних, а організації інтересів - профспілки та асоціації роботодавців - мали значний вплив на публічну політику. Однак ситуація змінилася у 90-х роках ХХ століття. Основні корпоративні